

Spis treści

Do czytelnika 5

Wprowadzenie 7

Znaczenie terminu „pokolenie” 9

Konsekwencje przyjętej definicji „pokolenia” 10

Młodość a pokoleniowy światopogląd 11

Temat książki 13

Materiał stanowiący podstawę charakterystyki
pokoleń 16

Ujęcie tematu 19

I. Geneza i istota PRL-u

1. Powstanie PRL-u 27

2. Charakterystyka komunistycznego totalitaryzmu 35

Ideologia komunizmu 38

Istota komunistycznego totalitaryzmu 52

3. Strategia wprowadzania komunizmu w Polsce.

Reakcje społeczne 59

Konieczność strategii przejściowej 59

Pierwsze reformy 60

Żałowanie się mitu ofiary w społeczeństwie polskim 63

Strategia wobec społeczeństwa w pierwszych latach
po wojnie 68

Oczyszczanie pola dla rządów monopartii,
podporządkowanej Rosji Sowieckiej. Upadek
wszelkiej nadziei 71

Rekrutacja kadry przyszłych „stalinowców” 75

II. Olsensywna faza stalinizmu. Pokolenie „ZMP-owskich wyznawców ideologii”

1. Stalinizm — realizacja strategii politycznej 85
2. Pokolenie „ZMP-owskich wyznawców ideologii” 98
 - Charakterystyka ogólna 98
 - Misja „ZMP-owskich wyznawców ideologii”
w kreacji stalinizmu 109
 - Walka z wrogiem klasowym 110
 - Sumienie zbiorowe. Krytyka i samokrytyka 115
 - Wygaszanie indywidualizmu. Kompleksy inteligencji 116
 - Różnice postaw „wyznawców ideologii” wobec walki
z wrogiem klasowym 118
 - „ZMP-owscy wyznawcy ideologii” wobec masowości
organizacji 121
 - „ZMP-owscy wyznawcy ideologii” jako przywódcy
„masy członkowskiej” 122
 - Aktywiści ZMP wobec obowiązków szkolnych 124
 - Zaplecze ideologiczne aktywistów.
Intelektualiści pokolenia 126
 - Bezinteresowność, prospołeczność, gotowość
do poświęceń 128
 - Subiektywna wizja świata pokolenia „ZMP-owskich
wyznawców ideologii” a ich faktyczna funkcja
społeczna 129
 - Ślad w osobowości doświadczenia pokoleniowego 130

III. Stalinizm w okresie stabilizacji. Wygaszenie dynamiki pokolenia „ZMP-owskich wyznawców ideologii”. Pokolenie „opozycji obyczajowej”

1. Sytuacja historyczno-polityczna 135
2. Zmierzch społecznej funkcji pokolenia „ZMP-owskich
wyznawców ideologii” 138
3. Szkoła w okresie stalinizmu jako środowisko
socjalizacyjne. Wzór osobowy ZMP-owca 142
 - Założenia edukacji szkolnej 142
 - Treści nauczania 144

- Wychowanie. Wzór ZMP-owca 149
- Wychowanie w szkole podstawowej 152
- Realna rzeczywistość szkolna 153
- 4. Pokolenie „opozycji obyczajowej” 157
 - Podstawa materiałowa 159
 - Świadomość pokoleniowa. Znaczenie grup rówieśniczych 161
 - Stalinizm jako naturalny teren życia. Postawy konformizmu 161
 - Negatywny stosunek do komunizmu. Postawa uogólnionej drwiny 165
 - Wartości i normy grup koleżeńskich jako negatyw wzoru ZMP-owca 176
 - Manewrowanie na krawędzi dwóch porządków rzeczywistości 203
 - Skryta, prywatna warstwa życia 210
- 5. Podsumowujące refleksje 213

IV. Odwilż i Październik. Pokolenie „ZMP-owskich rewizjonistów”

- 1. Zmiany w Rosji Sowieckiej po śmierci Stalina 224
- 2. Polska po śmierci Stalina. Odwilż 231
 - Pierwsze lata w Polsce po śmierci Stalina 231
 - Odwilż 232
 - Paradoksy okresu odwilży 252
- 3. Polski Październik. Gomułka i pierwszy rok jego rządów. Kreacja nowego scenariusza systemu totalitarnego 260
- 4. Pokolenie „ZMP-owskich wyznawców ideologii” w latach 1955–1957. Nowe pokolenie „ZMP-owskich rewizjonistów” 272
 - Pierwsze przemiany pokolenia „ZMP-owskich wyznawców ideologii” 275
 - Przemiany świadomości. Polaryzacja 280
- 5. Pokolenie „opozycji obyczajowej” w okresie odwilży i Października 302

V. Gomułkowska „mała stabilizacja”.

Pokolenie „małej reformy i wielkiego buntu”.

Narodziny pokolenia Marca

1. Sytuacja historyczna i socjalizacyjna 313
 - Stopniowe ograniczanie obszaru wolności 319
 - Granice „tabu” 327
 - Postawy i świadomość społeczna 332
2. Pokolenie „małej reformy i wielkiego buntu” 339
 - Treść procesu socjalizacji 339
 - Podstawa materiałowa 342
 - Charakterystyka pokolenia 344
 - Polityka na obrzeżach świata pokolenia.
 - Pierwsze pokoleniowe dysonanse 365
 - Procesy wewnątrz partii.
 - Narodzenie się frakcji nacjonalistów. Dygresja 386
3. Wielki bunt z gorzkim finałem 398
 - Sprawa *Dziadów* Mickiewicza 400
 - Wiec i masakra studentów 8 marca 1968 407
 - Współgranie pokoleń. Protest Związku Literatów. Dygresja 415
 - Mentalność pokolenia a charakter ogólnopolskiej rewolty studenckiej 417
 - Studenci adresatami i świadkami ofensywy frakcji moczarowskiej. Zderzenia mentalności studenckiej z rzeczywistością partyjną 423
 - Incydentalne gesty poparcia społecznego.
 - Losy popierających 431
 - Partyjna ofensywa antysemityzmu i antyinteligencji w interpretacji pokolenia „wielkiego buntu” 434
 - Źródła izolacji i osamotnienia studenckiej rewolty 438
 - Akcja czystek jako profity frakcji moczarowskiej 440
 - Exodus „stygmatyzowanych” jako doświadczenie pokoleniowe 445
 - Zmierzch pokolenia „małej reformy”.
 - Narodziny pokolenia Marca 452

VI. Gierkowska Polska dynamicznego rozwoju.

Pokolenie „podmiotowości i więzi wspólnotowej”

- 1. Historyczno-polityczne tło nowego pokolenia 463
 - Proces zmian na szczytach władzy 463
 - Sytuacja w partii i społeczeństwie po zmianie ekipy 467
 - Scenariusz ekipy Gierka 471
- 2. Pokolenie „podmiotowości i więzi wspólnotowej” 486
 - Czynniki socjalizacji 486
 - Podstawa materiałowa 491
 - Charakterystyka pokolenia 493

VII. Epilog polskiego totalitaryzmu 553

Końcowe refleksje na temat problematyki pokoleń 573

- Wnioski ogólne 573
- Pokolenie w totalitaryzmie 576

Literatura cytowana 580

Spis ilustracji 583

Indeks nazwisk 585